

ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»

Навчально-науковий інститут бізнесу та сучасних технологій

Кафедра економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Економіка природокористування»

на 2022-2023 навчальний рік

Курс та семестр вивчення	2 курс, 1,2 семестр
Освітня програма/спеціалізація	Бізнес-економіка
Спеціальність	051 Економіка
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Ступінь вищої освіти	бакалавр

ПІБ НПП, який веде дану дисципліну,
науковий ступінь і вчене звання,
посада

Кононенко Жанна Андріївна
кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри

Контактний телефон	509205
Електронна адреса	konon_ukr@ukr.net
Розклад навчальних занять	http://schedule.puet.edu.ua/
Консультації	очна http://www.tourism.puet.edu.ua/stud.php он-лайн: електронною поштою, пн-пт з 10.00-17.00
Сторінка дистанційного курсу	http://el.puet.edu.ua

Опис навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни	навчальної дисципліни «Економіка природокористування» є формування знань студентів у галузі управління раціональним використанням природних ресурсів і охорони навколишнього середовища, соціально-економічних аспектів природокористування та природоохоронного законодавства, надбання практичних навичок в економічній оцінці природних ресурсів, ефективності впровадження природоохоронних заходів та оцінці економічного збитку, що утворюється внаслідок забруднення довкілля; формування у студентів наукового світогляду і здатності до економічного мислення.
Тривалість	10 кредити ЄКТС/300 годин (лекції 8 год., практичні заняття 18 год., самостійна робота 274 год.)
Форми та методи навчання	Лекції та практичні заняття в аудиторії та виїзні, самостійна робота поза розкладом
Система поточного та підсумкового контролю	Поточний контроль: відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; тестування; поточна модульна робота Підсумковий контроль: залік (ПМК)
Базові знання	Наявність знань з курсу економіки повної середньої освіти
Мова викладання	Українська

Перелік компетентностей, які забезпечує дана навчальна дисципліна, програмні результати навчання

Програмні результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач
– розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем (ПР04); – застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади) (ПР05); – проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники, які характеризують результативність їх діяльності (ПР10);	– здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК03); – здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК04); – здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК08); – здатність до адаптації та дій у новій ситуації (ЗК09); – здатність бути критичним і самокритичним (ЗК10); – здатність приймати обґрунтовані рішення (ЗК11); – здатність діяти соціально відповідально та свідомо (ЗК13);

<i>Програмні результати навчання</i>	<i>Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач</i>
– застосовувати набуті теоретичні знання для розв’язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати (ПР12); – ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники (ПР13); – демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні (ПР15); – вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки (ПР16); – виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків (ПР17); – вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб’єктів (ПР21); – демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об’єктами, та у не визначених умовах (ПР22); – демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей (ПР24).	– здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях (СК14); – здатність аналізувати та розв’язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудова відносин (СК23); – здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів (СК25); – здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію (СК26); – здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення (СК27); – здатність поглиблено аналізувати проблеми в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків (СК29).

Тематичний план навчальної дисципліни

<i>Назва теми</i>	<i>Види робіт</i>	<i>Завдання самостійної роботи у розрізі тем</i>
Модуль 1. Економіка довкілля та глобальні проблеми природокористування		
Тема 1. Предмет, методологія і завдання економіки природокористування. Екологічна криза	Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної	Написати відповіді на питання, виконати індивідуальне завдання: Еволюція терміну «природокористування». Еколого-економічні системи різних рівнів (глобального, макроекономічного, мезоекономічного тощо). Причинно-наслідкові зв’язки в економіці природокористування. Використання конкретно-наукових методів в економіці природокористування (метод варіантних розрахунків, балансовий метод, математичне моделювання).
Тема 2. Природні ресурси та їх оцінка в системі раціонального природокористування. Наукові основи раціонального природокористування	Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи.	Написати відповіді на питання, виконати індивідуальне завдання: Природні ресурси як історична категорія. Утилітарні та неутілітарні форми ставлення людини до природи. Ресурси продуцентів, консументів і редуцентів.
Тема 3. Зміст економічного механізму природокористування та характеристика його елементів	Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи.	Написати відповіді на питання, виконати індивідуальне завдання: Натуральні та вартісні показники оцінки природних ресурсів. Економічна оцінка природних ресурсів на макро- та мікроекономічному рівні, її головні методологічні й методичні принципи. Диференційна рента. Кадастри природних ресурсів України та європейських країн
Тема 4. Управління природокористуванням і охороною природи та їх плануванням	Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи.	Написати відповіді на питання, виконати індивідуальне завдання: Діяльність Міністерства екології та природних ресурсів України і державних податкових інспекцій з обліку платежів, правильністю та своєчасністю їхньої сплати. Діяльність фондів охорони навколишнього природного середовища всіх рівнів у Полтавській обл. Перелік природоохоронних заходів, фінансування яких здійснюється з державного бюджету за розділом «Охорона навколишнього природного середовища та ядерна безпека».
Модуль 2. Еколого-економічна оцінка природних ресурсів		

<i>Назва теми</i>	<i>Види робіт</i>	<i>Завдання самостійної роботи у розрізі тем</i>
Тема 5. Еколого-економічні проблеми використання та охорони мінеральних, земельних ресурсів	Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи.	Написати відповіді на питання, виконати індивідуальне завдання: Земельний кодекс України. Визначення розмірів шкоди, зумовленої забрудненням і засміченням земельних ресурсів через порушення природоохоронного законодавства. Стан проблеми на Полтавщині. Податки за викиди в атмосферу.
Тема 6. Еколого-економічні проблеми використання та охорони водних, біологічних ресурсів	Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи.	Написати відповіді на питання, виконати індивідуальне завдання: Економічні, екологічні показники та показники безпеки виробничих процесів. Визначення екологічності технологічного процесу і підприємства. Обчислення показників еколого-економічної оцінки конкретних видів виробництв або підприємств еколого-економічної оцінки конкретних видів виробництв або підприємств. Додатковий економічний ефект від багатоцільових природоохоронних заходів. Обчислення збору за забруднення навколишнього природного середовища (викиди в атмосферне повітря, скиди забруднювальних речовин у водні об'єкти, розміщення відходів). Розрахунок збору за наступний рік, за квартал, остаточний річний розрахунок збору
Тема 7. Еколого-економічні проблеми використання та охорони ресурсів атмосфери та рекреаційних ресурсів	Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи.	Написати відповіді на питання, виконати індивідуальне завдання: Розрахунок ефективності природоохоронних заходів. Екологічні вимоги до продукції, техніки і технологій. Міжнародний стандарт ISO 14024. "Програма розвитку екологічного маркування в Україні" (2004). Сертифікація за системою менеджменту якості та безпечності харчових продуктів, що відповідає вимогам ДСТУ ISO 22000.
Тема 8. Регіональні еколого-господарські проблеми. Еколого-економічне районування	Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної	Написати відповіді на питання, виконати індивідуальне завдання: Фінансово-економічна політика розвинутих держав світу у сфері природокористування. Вплив економічних інструментів на ринкову кон'юнктуру у США. Допомога держави приватному капіталу. Діяльність Світового банку та ЄБРР з підтримки природоохоронної діяльності в Україні.
Тема 9. Проблеми і шляхи удосконалення природокористування	Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної	Написати відповіді на питання, виконати індивідуальне завдання: Збори за використання природних ресурсів та порядок їх розрахунку. Плата за використання земельних ресурсів, водних ресурсів, надр, біологічних ресурсів. Розподіл зборів за використання природних ресурсів

Інформаційні джерела

1. Kasych A., Suler P., Rowland Z. (2020). Corporate Environmental Responsibility Through the Prism of Strategic Management. Sustainability. Vol. 12 (22). URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/12/22/9589>.
2. Khmurova V., Mykolaichuk I., Kandahura K., Sylkina Yu., Sychova N. (2021). Strategy for the Development of Public-Private Partnership in the Context of Global Changes Scientific Horizons, 24(8), 108–116.
3. Бондаря О.І., Рудька Г.І. Екологічна безпека та охорона навколишнього середовища: підручник. К. : Вид. ПП «ЕКМО» ; Х. : ТОВ «Укртехнологія», 2014. 424 с.
4. Борейко В.І. Економіка довкілля та природокористування: Навчальний посібник. Рівне: НУВГП, 2011. 255 с.
5. В.Ф. Семенова, О. Л. Михайлик. Екологічний менеджмент: навчальний посібник. К. Центр навчальної літератури, 2014. 408 с.
6. Галушкіна Т.П. Економіка природокористування. Навчальний посібник. Харків: Бурун Книга, 2009. 480 с.
7. Дорогунцов С.І. Оптимізація природокористування. В 5-ти т. Т.1. Київ: Кондор, 2004. 291 с.
8. Дубас Р.Г. Економіка природокористування: Навчальний посібник. Київ: МП Леся, 2007. 448 с.
9. Економіка природокористування. Методичні рекомендації до вивчення курсу. К.: ЦП «КомПринт», 2020. 104 с.
10. Економіка природокористування: стан, проблеми, перспективи: Збірник наукових праць за матеріалами III Всеукраїнської науково-практичної Інтернетконференції (м. Ірпінь, 13 – 20 березня 2017 р.). Ірпінь: УДФСУ, 2017. 254 с.
11. Закон України «Про оцінку земель», № 1378-ІУ від 11.12.2003 р.
12. Краснова М.В. Проблеми правового регулювання використання та охорони (збереження) природно-ресурсного потенціалу України. Правове забезпечення економічного розвитку та екологічної безпеки

- суспільства: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 50-ій річниці Донецького національного університету, 14 – 15 травня 2015 р., Вінниця, 2015. 327 с.
13. Макарова Н.С., Гармідер Л.Д., Михальчук Л.В. Економіка природокористування: Навчальний посібник. Київ, ЦУЛ, 2007. 320с.
  14. Мельник Л. Г. Екологічна економіка. Суми : ВТД «Університетська книга», 2012. 348 с.
  15. Методика розрахунку розмірів відшкодування збитків, які заподіяні державі в результаті наднормативних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, N 48/16064 від 21.01.2009 р.
  16. Павлов В.І., Борейко В.І., Меліхова Т.Л. Економіка природокористування. Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення. Рівне, НУВГП, 2008. 136 с.
  17. Сафранов Т. А. Екологічні основи природокористування. Львів : Новий Світ. 2010, 2014. 248 с.
  18. Хвесик М. А. Економіка природокористування: вектори розвитку. К. : ДУ ІЕПСР НАН України, 2019. 398 с.
  19. Царенко О.М., Несветов О.О., Кадацький М.О. Основи екології та економіка природокористування: Практикум. 3-є вид., перероб. і доп. Суми: Університ. книга, 2007. 592с.
  20. Шаравара В.В., Любинський О.І. Економіка природокористування: навчальний посібник. – Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2020. 252 с.
  21. Шевчук В.Я., Саталкін Ю.М., Білявський Г.О. Екологічне управління та ін. К. : Либідь, 2014. 432 с.

Інформаційні ресурси

1. Esoportal.univ.kiev.ua (на сайті представлені матеріали екологічних конференцій, нарад, публікації, результати досліджень, освіта)
2. www.ecolife.org.ua
3. www.alter-eco.org.ua (коаліція українських неурядових організацій «Альтер-Еко»)
4. www.ecoleague.net (офіційний сайт Всеукраїнської екологічної Ліги)
5. www.unep.ch/ (Програма ООН з питань захисту довкілля – United Nations Environment Program)
6. www.rada.kiev.ua (сайт Верховної Ради України)
7. www.eriukr.net (сайт Інституту досліджень навколишнього середовища та ресурсів)
8. www.ecology.org.ua (сайт Комітету ВР України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи)
9. <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi> (законодавство України)
10. www.eea.europa.eu/ (ЕЕА – European Environment Agency)
11. www.menr.gov.ua (сайт Міністерства охорони навколишнього природного середовища)
12. www.iarm.edu.ua (сайт Центру сталого розвитку та екологічних досліджень)

Програмне забезпечення навчальної дисципліни

- Пакет програмних продуктів Microsoft Office.
- Дистанційний курс з навчальної дисципліни «Глобальне бізнес середовище» на платформі «Moodle».

Політика вивчення навчальної дисципліни та оцінювання

Політика щодо термінів виконання та перескладання: Виконані практичні завдання здаються протягом тижня в електронному вигляді. Індивідуальні завдання виконуються самостійно та здаються до модульної контрольної роботи в електронному вигляді. Роботи, які здаються з порушенням терміну без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-50%).

Політика щодо академічної доброчесності: студенти мають свідомо дотримуватися «Положення про академічну доброчесність» (http://puet.edu.ua/sites/default/files/polozhennya_pro_akademichnu_dobrochesnist_2020.pdf); усі індивідуальні завдання виконуються студентом самостійно, у випадку виявлення плагіату, завдання не зараховуються. Списування під час виконання поточних модульних робіт та тестування заборонено (в т. ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.

Політика щодо відвідування: відвідування занять є обов'язковим компонентом. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі (Moodle) за погодженням із провідним викладачем.

Політика зарахування результатів неформальної освіти: Студент, що має сертифікати, свідоцтва, дипломи, які отримані знання здобуті у результаті у неформальної або формальної освіти, має право на часткове перезарахування результатів за відповідними темами курсу: <http://www.puet.edu.ua/uk/neformalna-osvita>, http://puet.edu.ua/sites/default/files/polozhennya_pro_zarahuvannya_rezultativ_neformalnoyi_osvity.pdf

Оцінювання

Підсумкова оцінка за вивчення навчальної дисципліни розраховується через поточне оцінювання

Види робіт	Максимальна кількість балів

Модуль 1 (теми 1-5): відвідування занять (5 Балів); обговорення матеріалу занять (5 Бали); виконання навчальних завдань (5 Балів); завдання самостійної роботи (5 Балів); тестування (5 бали); поточна модульна робота (10 балів)	35
Модуль 2 (теми 6-10): відвідування занять (5 Балів); обговорення матеріалу занять (5 Бали); виконання навчальних завдань (5 балів); завдання самостійної роботи (5 Балів); тестування (5 Бали); поточна модульна робота (10 Балів)	35
Екзамен	40
Разом	100

Шкала оцінювання здобувачів вищої освіти за результатами вивчення навчальної дисципліни

Сума балів за всі види Навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Дуже добре
74-81	C	Добре
64-73	D	Задовільно
60-63	E	Задовільно достатньо
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни